

MUZEUM REGIONALNE W GORZOWIE WIELKOPOLSKIM

WYSTAWA RZEŹBY
GRZEGORZA PECUCHA

GORZÓW WLKP. - LIPIEC - SIERPIEŃ 1971

Grzegorz Pecuch urodził się we Florynce pow. Nowy Sącz w 1923 r. Ukończył Liceum Technik Plastycznych w Zakopanem w 1950 r. oraz Akademię Sztuk Plastycznych — Wydział Rzeźby w Warszawie w 1956 r. w pracowni prof. Mariana Wnuka i otrzymał dyplom ASP. Obecnie jest wykładowcą rzeźby w Liceum Sztuk Plastycznych w Zakopanem.

UDZIAŁ W WYSTAWACH:

a) wystawy krajowe — indywidualne:

1. Zakopane — 1958 Klub ZPAP,
2. Zakopane — 1962 MPiK „Dom Turysty”,
3. Zakopane — 1963 BWA,
4. Zakopane — 1967 BWA,
5. Rzeszów — 1969 BWA,
6. Przemyśl — 1969 Bibl. i Czyt. Miejska,
7. Warszawa — 1971 Galeria Rzeźby ZPAP.

b) wystawy krajowe — zbiorowe:

- 1957 — 1. Eliminacyjny pokaz rzeźby — Kraków,
- 1958 — 2. Wystawa „Drzwi otwarte” — Zakopane
- 1959 — 3. Wystawa „Sztuka użytkowa” — Zakopane,
4. Wystawa Młodej Plastyki — Sopot,
5. Wystawa Okręgu ZPAP — Zakopane,
6. XV Ogólnopolska Wystawa Plastyki — Radom,
- 1960 — 7. Wystawa Rzeźby Okręgu ZPAP — Zakopane,
8. Wystawa „Rzeźba Polska 1945—1960” — Warszawa,
9. XVI Ogólnopolska Wystawa Plastyki — Radom,
- 1961 — 10. Wystawa Okręgu ZPAP — Zakopane,
- 1962 — 11. Wystawa „Polskie Dzieło Plastyczne w XV-lecie PRL” — Warszawa,
12. Wystawa zorganizowana przez CPLiA w czasie FIS — Zakopane,
13. Wystawa Okręgu ZPAP — Zakopane,

- 1963 — 14. Wystawa „50-lecie ZPAP” — Zakopane,
15. Okręgowa Wystawa ZPAP — Zakopane,
16. Ogólnopolska Wystawa Plastyki — Bielsko-Biała,
- 1964 — 17. Wystawa Okręgu ZPAP — Zakopane,
18. Wystawa Darów dla Galerii Miejskiej — Zakopane,
19. Wystawa „20 lat Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej w twórczości plastycznej” — Zakopane,
- 1965 — 20. Wystawa Okręgu ZPAP — Zakopane,
21. Ogólnopolska Wystawa Plastyki w Radomiu,
22. Ogólnopolska Wystawa „20 lat PRL w twórczości plastycznej” — Warszawa,
- 1966 — 23. Ogólnopolska Wystawa „Przeciw Wojnie” — Lublin,
24. Wystawa Darów dla Galerii Miejskiej — Zakopane,
25. Wystawa Grupy XI — Zakopane,
26. Ogólnopolska Wystawa „Rzeźba Młodych” — Kraków,
27. Wystawa Plastyki „Millenium” — Radom,
28. Wystawa Okręgu ZPAP — Zakopane,
- 1967 — 29. Wystawa Grupy „14” — Zakopane,
30. Wystawa Grupy „14” — Kraków,
31. Ogólnopolska Wystawa Rzeźby — Warszawa,
32. Wystawa „50 Rocznica Wielkiej Socjalistycznej Rewolucji Październikowej” — Radom,
- 1968 — 33. Wystawa „Grupy Zakopiańskiej” — Zakopane,
34. Plenerowa Wystawa Rzeźby — Kraków - Nowa Huta,
35. Wystawa absolwentów Państwowego Liceum Technik Plastycznych „XX-lecie Państwowego Liceum Technik Plastycznych” — Zakopane,
- 1970 — 36. Wystawa Okręgu ZPAP — Zakopane,
- 1971 — 37. Ogólnopolska Wystawa Rzeźby — Warszawa.

c) wystawy zagraniczne:

1. Wystawa „Sztuka Podhala” — Nowy Jork — 1960
2. Wystawa „Sztuka Podhala” - Waszyngton — 1960
3. Międzynarodowa Wystawa Rzeźby w Hadze — 1965
4. Wystawa „Polska Sztuka Stosowana” — Wiedeń — 1967
5. Wystawa rzeźby — Budapeszt — 1967
6. Wystawa rzeźby — Praga 1967.

Ważniejsze realizacje:

- Rzeźby w drzewie w „Domu Turysty” w Zakopanem,
- Pomnik w granicie w Uściu Gorlickim ku czci Poległych w walce z okupantem Partyzantów GL i AL, Ochotników Armii Radzieckiej i Wojska Polskiego z Łemkowszczyzny 1939—1945 r.
- Rzeźby do filmu „Faraon”.

Prace znajdują się w zbiorach Ministerstwa Kultury i Sztuki Muzeum Narodowego i w zbiorach prywatnych.

Rzeźby Grzegorza Pecucha są mocne i zwarte. Są mocne jak pień drzewa, w którym powstają. Są mocne jak tektonika gór, które artysta zna od dziecka i na które codziennie patrzy, mieszkając i pracując w Zakopanem, gdzie jest profesorem w „szkole Kenara”, w Liceum Technik Plastycznych. Są mocne wreszcie jak on sam w swej budowie fizycznej, w swym surowym sposobie bycia i w uporze artysty rzeźbiarza postępującego po jednej, zdecydowanej wytyczonej drodze, z pozoru przynajmniej bez wahań.

Rzeźby Pecucha wywodzą się z drewna, które jest jedynym materiałem, w jakim chętnie pracuje. Gdy uda mu się zdobyć upatrzone kłoc drewna, zawsze kłoc ten jest gruby, potężny. I wtedy niezmiennie nie go tak, by szerokość pnia przeważała jego wysokość. To odpowiada wrodzonemu poczuciu tektoniki, zamiłowaniu do masy ciężkiej, bryły horyzontalnej. Pień, jego forma, pierwszą decyzją artysty wyznaczone proporcje, są już zaczątkiem dalszego postępowania. Istnieją już same, zawarte w drzewie kształty, formy, którym trzeba dać życie, które ukryte, ale już zrodzone w bezpośrednim kontakcie artysty z materiałem, mają stać się z idei rzeczą dostępną dla wszystkich. Rodzi się koncepcja, zwierzęta proste i silne. Dzik, niedźwiedź, lew, czasem kot wychyla się do życia z drewnianego kłoca, obok nich zjawia się nieraz postać czy tylko twarz człowieka. Zwierzęta te pozornie prezentują tylko swo-

ją siłę, swoją potęgę. Ale gdy przyjrzymy się dokładniej, okaże się, że nieraz zachodzą pomiędzy nimi różne relacje. Oto niedźwiedź z zadartą dumnie głową stojący na masywnej formie, ale gdy rzeźbę tę odwrócić, to niedźwiedź leży bezradnie na plecach, powalony i rozpaczliwy, a półzwierzęcy potwór dusi go, ciśnie i okrutnym niby pyskiem dobiera się do gardła. Koty czają się, wtopione w drzewo, raz w nim ukryte, kiedy indziej błyskające oczami i wystawiające uważnie uszy.

Jednak owe formy przedmiotowe, ów świat znaków ikonicznych, pozwalających w ukształtowanej rzeźbie widzieć postacie czy zwierzęta, jest tylko częścią artystycznego tworu. Bardziej jego tematem niż treścią. Zwierzęta i postacie potraktowane są syntetycznie, sprowadzone do najprostszyc form. A to co zostało z nich wybrane, co przeszło przez eliminującą pracę wyobraźni, to te kształty, które prezentują ich potęgę, które są najbardziej jednorodne i zwarte, najbardziej jednoznacznie pozwalające wyrazić ciężenie bryły, jej potencjalną dynamikę. By rozkład sił i napięć w bryle rzeźby ujawnił się jednoznacznie ważne są wzajemne stosunki poszczególnych form. Grzegorz Pecuch nieomal błędnie umie wyznaczać ich związki, ich proporcje, skonstrastować pion z poziomem, formom miękkim i płynnym przeciwstawić ostre i kanciaste.

Rzeźba jest bryłą istniejącą w przestrzeni. Ale swoim istnieniem w przestrzeni organizuje przestrzeń, w której się znajduje, wchodzi z nią w określoną relację. Rzeźby Pecucha wiążą się z otoczeniem przez wynikanie na zewnątrz zawsze świetnie wyważonych statycznie form, przez ażurowe przeprucia przechodzące przez całość bryły, włączające w jej działanie przestrzeń zewnętrzną. Wreszcie powierzchnie jego rzeźb nigdy nie są martwe, organizowane przez wklęsłości i wypukłości o bogatych profilach miękko przechodzące w siebie. Gdy pojawi się większa płaszczyzna, rozbijają ją niezmiernie ważne w jego rzeźbach, stanowiące jakby węzłowe punkty całości, głębokie okrągłe otwory, będące często — tu znowu właściwy Pecuchowi sposób postępowania w pełnej zgodzie z materiałem — po prostu otworami po sękach. Faktura jest zazwyczaj chropawa i szorstka, nadana zawsze przez drobne, wklęsłe nacięcia; czasem przeciwstawiają się jej jednak niewielkie wygładzone płaszczyzny, które stają się przez kontrast błyszczące i świetliste. Podobnie kolorowi albo jednolitemu, albo wibrującemu, powstałemu skutkiem różnych patynujących zabiegów, przeciwstawione są fragmenty pozbawione polichromii, zawsze pomyślane jako akcent i znów działające kolorem, kolorem samego drewna.

Rzeźby Grzegorza Pecucha są proste i mocne. Proste i mocne przez konsekwencję surowego rzeźbiarskiego myślenia, przez jednolitość koncepcji, pozostającej zawsze w zgodzie z materiałem. Przez jednorodność wyobraźni ukształtowanej z tworzywem, rzetelnością myślenia o świecie i sztuce. Rzeźby Pecucha wyrastają z tego samego pnia, co wyrastały

rzeźby artystów ludowych, z tego samego konkretnego stosunku do świata, z zamiłowania do zwięzłości, lapidarności wypowiedzi. Tyle jednak, że podbudowane są świadomością dojrzałego, współczesnego artysty, nie tylko intuicyjnie, ale rozumowo znającego prawa, wymogi i zadania języka artystycznego jakim operuje.

MACIEJ GUTOWSKI

S P I S R Z E Ż B

1. Łemko	drzewo, wys.	100	cm,	rok	powstania	1956
2. Dzik	" "	110	" "	" "	" "	1960
3. Las	" "	120	" "	" "	" "	1961
4. Przygoda	" "	63	" "	" "	" "	1962
5. Istnienie	" "	38	" "	" "	" "	1963
6. Łowca	" "	38	" "	" "	" "	1963
7. Spotkanie	" "	46	" "	" "	" "	1963
8. Wspinacz	" "	50	" "	" "	" "	1963
9. Młodość	" "	67	" "	" "	" "	1965
10. Wernyhora	" "	60	" "	" "	" "	1965
11. Pod regłami	" "	50	" "	" "	" "	1965
12. Góra	" "	42	" "	" "	" "	1966
13. Stary koń	" "	38	" "	" "	" "	1966
14. Kratery	" "	50	" "	" "	" "	1966
15. Na czatach	" "	67	" "	" "	" "	1966
16. Sad	" "	60	" "	" "	" "	1967
17. Kijów	" "	61	" "	" "	" "	1967
18. Świat	" "	61	" "	" "	" "	1967
19. Lew	" "	50	" "	" "	" "	1968
20. Niedźwiedzica	" "	68	" "	" "	" "	1968
21. Natura i człowiek	" "	78	" "	" "	" "	1969
22. Samica	" "	42	" "	" "	" "	1969
23. Pegaz	" "	57	" "	" "	" "	1969
24. Orzeł	" "	56	" "	" "	" "	1970
25. Wiosna	" "	71	" "	" "	" "	1970
26. Samiec	" "	49	" "	" "	" "	1971
27. Drzewo życia	" "	74	" "	" "	" "	1971
28. Macierzyństwo	" "	92	" "	" "	" "	1971